

Česká školní inspekce a kvalita vzdělávání

Mgr. Vladislava Coufalová, Česká školní inspekce, Praha

Cíl a obsah inspekční práce

- Rozšíření a upřesnění kompetencí České školní inspekce: zákon ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška MŠMT ČR č. 357/1997 o organizaci, výkonu a úkolech školní inspekce.
- Zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, efektivity nakládání se státními prostředky.
- Systematické plánování inspekční činnosti, postup školního inspektora podle metodiky inspekční činnosti, Rukověť 1995, Rukověť 1997, Rukověť 2000, souboru indikátorů, kritérií a nástrojů, který umožňuje sledovat a hodnotit školy; oblast řízení a vzdělávání; hodnocení kvality vzdělávání ve vztahu k hodnocení kvality řízení

Goal, contents and outputs of inspection work

- The Czech School Inspection, in accordance with the Czech National Council („the CNC“) Act no. 564/1990 Coll., in its current amended version, and the Decree by the Ministry of Education, Youth and Physical Training of the Czech Republic („the Ministry of Education“) no. 357/1997 Coll., On Organisation, Performance and Tasks of School Inspection, **performs and appraises** the following at the pre-primary facilities, schools and school facilities, at vocational training centres and vocational training workplaces:
- Results and process of education with regard to the effective curricula and syllabuses, or other adopted educational documents;
- Personnel and equipment conditions of educational activities with regard to the adopted educational documents; and
- Efficient use of funds allocated by the state budget with regard to the purpose for which they have been provided and with regard to the adopted educational documents.

***Vážené dámy a pánové,
vážené kolegyně a kolegové,
milí hosté,***

byla jsem pověřena ústřední školní inspektorkou, Ing. Marií Kalábovou, abych na této konferenci, která se zabývá řízením kvality ve vzdělávání, prezentovala přístupy České školní inspekce.

Ohlédnutím do minulosti je nutné si připomenout, že školní inspekce před rokem 1989 měla výrazně normativní charakter, byla dohlížecím, represivním a řídicím orgánem, který prosazoval komunistickou ideologii. Školní inspekce byla také poznamenána dlouholetou izolací od vývoje vzdělávacích soustav v demokratickém světě.

Teprve změny ve školské politice a transformace školství po roce 1990 se staly základem pro zásadní proměnu školní inspekce. Zřízením samostatné organizace byl učiněn první krok k vytvoření účinného a efektivního nástroje kontroly pro hodnocení předškolních zařízení, škol a školských zařízení¹. Po rozšíření a upřesnění zákonných kompetencí České školní inspekce o hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a efektivnost využívání vynaložených státních prostředků, byl dán školním inspektorům výrazný prostor pro zjišťování podstatných jevů, které ovlivňují charakter výchovně vzdělávacího procesu.

Ve školním roce 1995/1996 byla inspekční činnost poprvé prováděna podle metodiky inspekční činnosti – Rukověti školního inspektora. Tato pomůcka obsahovala soubor indikátorů, kritérií a nástrojů, které umožňovaly sledovat a hodnotit školy. Byl to praktický model, na jehož základě byly školy hodnoceny převážně objektivizovaným a standardizovaným způsobem. Tento jednotný přístup odkryl nejen slabá a silná místa ve školách, ale upozornil na závažné jevy a vývojové tendence školství.

Inovovaná metodika inspekční činnosti – Rukověť 1997 přispěla ke stabilizaci metodického systému České školní inspekce, při zjišťování a hodnocení upřednostnila oblast řízení a oblast vzdělávání.

1 Škola nahrazuje v textu předškolní zařízení, školy a školská zařízení.

Od začátku školního roku 1999 probíhají školní inspekce podle prozatím kvalitativně nejpropracovanější metodiky inspekční činnosti – Rukověti 2000, která preferuje hodnocení kvality vzdělávání ve vztahu k hodnocení kvality řízení. Základním prvkem této metodiky jsou hospitace, které probíhají v jednotlivých předmětech nebo skupinách předmětů profilujících školu. Inspektoři sekundárně poukazují na vybrané jevy, které se ukazují v plánování, v podmínkách výuky, v metodách a formách práce, v motivaci, v hodnocení žáků, v komunikaci a interakci. Tyto jevy jsou klasifikovány pěti stupni, které rozlišují úroveň příslušných činností. Inspektor se s ohledem na typ a podmínky školy orientuje ve vymezené skupině ukazatelů a na základě jejich posouzení stanoví stupeň hodnocení sledovaného jevu. Hodnocení školy vychází z výsledků hospitační činnosti a je doplněno vyhodnocením práce jeho managementu. Vzhledem k tomu, že Česká školní inspekce nemá k dispozici standardizované nástroje, nemůže zatím hodnotit výsledky výuky.

Pro metodiku inspekční činnosti je prioritní kvalita provedené inspekce, proto v souladu s filozofií Rukověti 2000, bylo pro školní rok naplánováno a také v tomto roce provedeno asi o 50 % inspekcí méně, než ve školním roce 1999/2000. (Ve školním roce 1997/1998 to bylo 6483 inspekcí, ve školním roce 1999/2000 bylo provedeno pouze 3132 inspekcí.

Na druhé straně však došlo při inspekcích k výraznému nárůstu hospitací. Ve školním roce 1997/1998 to bylo 26093 hospitací, ve školním roce 1999/2000 bylo hospitováno v 43 980 vyučovacích hodinách.)

Všechna zjištění, která školní inspektor získá při orientační nebo komplexní inspekci, zaznamená pomocí číselných a textových kódů do databází, které jsou prioritní pro kvantitativní i kvalitativní analýzy České školní inspekce. Hodnoty dat a relace mezi nimi jednoznačně prokazují, že postupy, které byly stanovené touto metodikou inspekční činnosti výrazně posílily pozitivní trend České školní inspekce a její orientaci na hodnocení kvality vzdělávacího procesu. Pro odbor analýz České školní inspekce není ojedinělým zjištěním, že při komplexní inspekci v úplné základní škole, kde je větší počet tříd, provede inspekční tým 60–120 hospitací v různých předmětech. Skutečný individuální výkon inspektora závisí nejen na typu školy a rozsahu inspekce, ale především na jeho schopnostech a dovednostech aplikovat metodiku inspekční činnosti. Proto se kompetenční osobnostní předpoklady uchazečů o funkci školního inspektora stávají nedílnou součástí konkurzních řízení České školní inspekce. Při výběru školních inspektorů už nepatří mezi

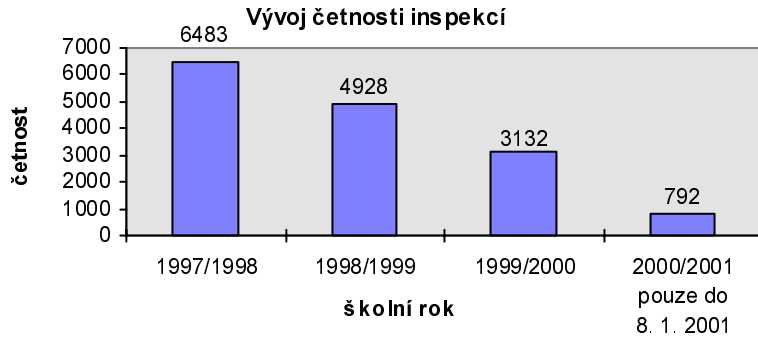
priority pouze odborné znalosti a zkušenosti z řídicí pedagogické praxe, ale hlavně schopnost pohotově reagovat v modelových situacích.

Poprvé v novodobé historii České školní inspekce byly využity vnější podněty vedoucí ke zkvalitnění práce inspektorů. Jedná se o poinspekční dotazník, který je zasílán ředitelům inspektovaných škol. Tímto způsobem jsou získávány informace, které se týkají průběhu inspekcí a vlastní činnosti inspektorů. Tento partner České školní inspekce pozitivně zhodnotil týmovou práci školních inspektorů, ale kritická stanoviska zazněla v případech, kdy složení inspekčního týmu zcela neodpovídalo specifickým požadavkům škol. Česká školní inspekce považuje uvedený způsob získávání informací za perspektivní a bude ho využívat k vlastnímu sebehodnocení.

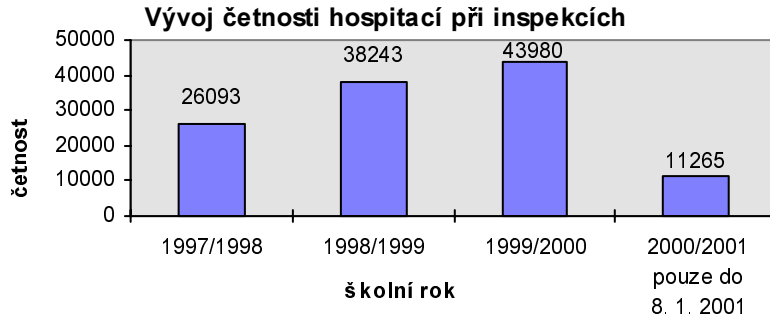
Česká školní inspekce se postupně vyvíjí v organizaci moderního typu, ve které by měli pracovat špičkoví odborníci, kteří dokáží vnímat a správně pochopit alternativní způsoby vyučování, kteří vědí, že škola, kam se děti denně těší, je dobrá škola a je výsledkem práce dobrých pedagogů.

Mgr. Vladislava Coufalová
Česká školní inspekce
Fráni Šrámka 37
150 21 Praha 5

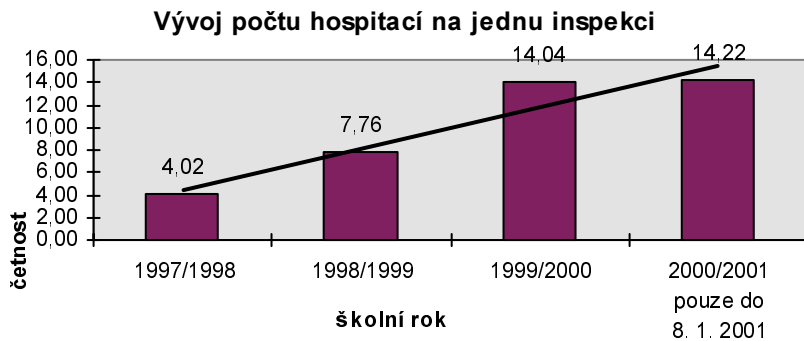
Graf 1 Četnost inspekcí od roku 1997



Graf 2 Četnost hospitací provedených v průběhu inspekcí od roku 1997



Graf 3 Změny v intenzitě hospitační činnosti od roku 1997



[zpět na začátek](#)